

Наукові перспективи
Видавнича група

*Ми ї'ємось за те, чому
немає цини в усьому світі —
за Батьківщину.*
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

№ 2(54) 2026

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

***«Наукові інновації та
передові технології»***

№ 2(54) 2026

Київ – 2026

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

№ 2(54) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-5274 Print

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2\(54\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54))

«Наукові інновації та передові технології»: журнал. 2026. № 2(54) 2026. С. 3878

Науковий профіль видання (назва кластеру):

Розвиток людського капіталу, соціальні науки та журналістика.

A1 Освітні науки, A2 Дошкільна освіта, A3 Початкова освіта, A4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), A5 Професійна освіта (за спеціалізаціями), A6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями), C4 Психологія.

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 06.02.2026, № 4/2-26)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290 журналу присвоєно категорію "Б" із права

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89 журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво та торгівля, 015 - професійна освіта

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Журнал започаткований з метою розвитку вітчизняного наукового людського капіталу, соціальних наук та журналістики.

Головний редактор:

Дибкова Людмила Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформатики та системології Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (Україна)

- Кардашов М.В.** 1407
СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ОБРАЗНО-ПРОСТОРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ФОРМАЛЬНІЙ ТА НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ
- Кириєнко О.О.** 1422
КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ
- Книш О.Ю.** 1435
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ
- Кобзар Ю.В., Катречко А.С., Савченко В.Е.** 1443
РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ У ФОРМУВАННІ ВОКАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
- Кодлюк Я.П., Радченко О.Я., Постолюк М.І.** 1452
МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Козлюк О.А., Войтович О.В.** 1465
СИСТЕМА СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
- Колбіна Л.А.** 1479
СПЕЦИФІКА ПРОЯВІВ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
- Колісник Р.С., Лучко В.С., Лукій К.Г.** 1492
ПЛАТФОРМА MATHIGON ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ
- Коляда І.А., Санкович М.В., Семеній Б.А.** 1506
ОСОБИСТІТЬ ГЕНЕРАЛА В. ЗАЛУЖНОГО НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ: ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ЗАСОБАМИ АВТОРСЬКОЇ ПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ
- Комарницька Л.І., Матурін Ю.П., Хаць Р.В.** 1525
МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН (АЛГЕБРИ, АНАЛІЗУ, ЛОГІКИ, ДИСКРЕТНОЇ МАТЕМАТИКИ) У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

УДК 378.016:373.091.12.011.3-051

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2\(54\)-1452-1464](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-1452-1464)

Кодлюк Ярослава Петрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0003-0851-3436>

Радченко Ольга Яківна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0003-3403-4172>

Постолюк Марія Іванівна кандидат педагогічних наук, завідувач відділу аспірантури і докторантури Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0003-4406-5626>

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена проблемі модернізації змісту підготовки майбутніх докторів філософії у педагогічних закладах вищої освіти, що актуалізується в умовах удосконалення освітнього процесу, зумовленого низкою чинників: запитами соціуму, економічними викликами, технологічним прогресом, дослідженнями в галузі освіти, педагогіки і психології. Опіраючись на чинні нормативні документи, зазначено, що така підготовка охоплює три аспекти: підготовка викладача / науково-педагогічного працівника, педагога-дослідника та фахівця з обраної спеціальності. Підходи до змістового забезпечення процесу формування в аспірантів / майбутніх викладачів готовності до професійної діяльності розкрито на прикладі освітньо-наукової програми «Початкова освіта», зокрема освітнього компонента «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи». Зазначено, що зміст цієї навчальної дисципліни має будуватися з урахуванням таких вимог: по-перше, вона має забезпечувати набуття аспірантами певних компетентностей (ЗК1, ЗК4, СК5, СК6, СК7) і програмних результатів (ПРН1, ПРН4, ПРН5, ПРН7, ПРН9) відповідно до стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта (2022); по-друге, корелювати із професійним стандартом «Викладач закладу вищої освіти» (2024), тобто націлювати на вироблення у майбутніх докторів філософії компетентностей, задекларованих у цьому нормативному документі. У статті розкрито

взаємовідповідність / взаємоузгодженість компетентностей викладача педагогічного закладу вищої освіти з основними темами освітнього компонента «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи» та представлено у структурно-логічній схемі. На прикладі навчальної дисципліни «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи» розкрито, як узгоджуються теми цієї дисципліни із виокремленими компетентностями викладача закладу вищої освіти. Зазначено, що в цій навчальній дисципліні компетентності викладача найбільш увиразнені, однак опосередковано вони формуються й іншими освітніми компонентами – як професійної, так і загальної підготовки.

Ключові слова: педагогічні заклади вищої освіти, майбутні викладачі, аспіранти, професійна підготовка, зміст підготовки майбутніх викладачів, освітній компонент, компетентності викладача закладу вищої освіти, актуальні проблеми педагогіки вищої школи.

Kodliuk Yaroslava Petrivna, Doctor of Pedagogic Sciences, Full Professor, Full Professor of Department of Pedagogy and Methodology of Primary and Preschool Education of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-0851-3436>

Radchenko Olha Yakivna PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Education Management of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-3403-4172>

Postolyk Maria Ivanivna PhD, Head of the Department of Postgraduate and Doctoral Studies of the Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-4406-5626>

MODERNIZATION OF THE CONTENT OF FUTURE TEACHERS' TRAINING IN PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article addresses the issue of modernizing the training content for future PhDs in pedagogical higher education institutions. This issue has gained increased relevance due to the ongoing refinement of the educational process, due to a number of factors: societal demands, economic challenges, technological progress, and contemporary research in the field of education, pedagogy, and psychology. Based on current regulatory documents, it is noted that such training encompasses three key aspects: training as a university teacher/academic, training as a pedagogical researcher, and training as a specialist in the chosen field. Approaches to providing the substantive framework for developing PhD students'/future teachers' readiness for professional activity are explored through the example of the "Primary Education" educational and scientific program, specifically the "Current Issues of Higher School Pedagogy"

educational component. It is specified that the content of this academic discipline should be structured according to the following requirements: first, it must ensure that PhD students acquire specific competencies (GC1, GC4, SC5, SC6, SC7) and program learning outcomes (PLO1, PLO4, PLO5, PLO7, PLO9) in accordance with the 2022 Higher Education Standard for the third (educational-scientific) level in the field of 01 Education/Pedagogy, specialty 013 Primary Education; second, it must correlate with the Professional Standard "Higher Education Teacher" (2024), aiming to develop the competencies declared in this regulatory document. The article reveals the correspondence and alignment between the competencies of a teacher in a pedagogical higher education institution and the main topics of the "Current Issues of Higher School Pedagogy" component, presented via a structural and logical scheme. It is noted that while teacher competencies are most explicitly emphasized in this discipline, they are also indirectly formed through other educational components of both professional and general training.

Keywords: pedagogical higher education institutions, future teachers, PhD students, professional training, training content of future teachers, educational component, competencies of a higher education teacher, current issues of higher school pedagogy.

Постановка проблеми. Удосконалення освітнього процесу вищої школи, спрямоване на ефективну підготовку майбутніх викладачів / науково-педагогічних працівників, зумовлене низкою чинників: запитами соціуму, економічними викликами, технологічним прогресом, дослідженнями в галузі освіти, педагогіки і психології. Саме ці чинники детермінують зміни у змісті підготовки майбутніх докторів філософії, а нормативні документи ([1], [2], [3]) слугують теоретико-методологічним підґрунтям реалізації цих змін, що в кінцевому рахунку має забезпечити набуття інтегрованої якості педагога – професійної компетентності – складного інтегративного особистісного утворення, яке «формується у процесі здобуття професійної освіти, безперервно розвивається у професійній діяльності і визначає здатність особи застосовувати спеціальні знання, уміння, навички, виявляти відповідні суб'єктні та професійно важливі якості для виконання комплексу складних виробничих завдань, обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку» [4, с. 811].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що проблема розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії досліджувалася вітчизняними науковцями аспектно, зокрема: формування дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії у процесі докторської підготовки – предмет наукового пошуку Ж. Чернякової [5]; розвиток діагностувальної компетентності в майбутніх докторів філософії у процесі освітньо-наукової підготовки вивчав І. Плохута [6] (дослідження стосувалося діагностувальної функції військових педагогів у педагогічній діяльності в системі вищої освіти); на основі аналізу напрацювань вітчизняних дослідників Д. Поліщук обґрунтував

структурні компоненти та критерії професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в умовах аспірантури [7]; С. Соломаха виокремила концептуальні ідеї оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів (магістрів) у педагогічних закладах вищої освіти: компетентнісний підхід; орієнтація на інтегрованість і міждисциплінарність; практико-орієнтованість змісту психолого-педагогічної підготовки магістрів; орієнтація магістерської підготовки на цифровізацію освітнього простору; використання інноваційних педагогічних технологій; персоналізація та індивідуалізація освітнього процесу; посилення психологічного складника, розвиток soft skills у майбутніх викладачів тощо [8]. Ці напрацювання послуговували теоретичною основою розроблення заявленої проблеми.

Мета статті: обґрунтувати зміст підготовки майбутніх докторів філософії до професійної діяльності у педагогічних закладах вищої освіти (на прикладі освітньо-наукової програми «Початкова освіта»).

Виклад основного матеріалу. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі передбачає виконання освітньо-наукової програми, зокрема набуття теоретичних знань, відповідних умінь і навичок та компетентностей, які достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності; оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також оволодіння здатністю проводити наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, апробувати результати наукового пошуку, підготувати дисертацію та пройти процедуру атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації [9; 10].

Відповідно до заявленої мети підготовка майбутніх докторів філософії має охоплювати / інтегрувати три блоки: підготовка викладача, педагога-дослідника та фахівця з обраної спеціальності (рис. 1), які тісно взаємопов'язані.

Рис. 1. Складники професійної підготовки майбутнього доктора філософії

Зазначимо, що освітньо-наукова програма підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти має зінтегрувати вимоги стандарту вищої освіти з цієї спеціальності (2022) [3], професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» (2024) [1], а також бути зорієнтованою на професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024) [2].

Зміст підготовки майбутнього доктора філософії / викладача педагогічного закладу вищої освіти найбільш повно відображений в освітньому компоненті професійної підготовки **«Актуальні проблеми педагогіки вищої школи»**, вивчення якої передбачає набуття аспірантами певних компетентностей (ІК, ЗК1, ЗК4, СК5, СК6, СК7) та програмних результатів навчання (ПРН1, ПРН4, ПРН5, ПРН7, ПРН9) [3].

З іншого боку, відповідно до професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» ця навчальна дисципліна має забезпечувати оволодіння аспірантами певними компетентностями (з урахуванням виокремлених трудових функцій науково-педагогічного працівника).

Деталізуємо: зазначений професійний стандарт окреслює такі трудові функції викладача закладу вищої освіти: А. Викладання, консультування та керівництво практичною підготовкою здобувачів вищої освіти; Б. Оцінювання результатів навчання; В. Створення навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів; Г. Розроблення, оцінювання та удосконалення освітніх програм; Д. Планування та виконання наукових / науково-технічних / дослідницьких / творчих проектів; Е. Керівництво дослідницькою / науковою / творчою роботою здобувачів вищої освіти, консультування докторантів; Є. Організація та участь у заходах (освітніх, наукових, методичних, профорієнтаційних, культурно-мистецьких, спортивних); Ж. Професійний розвиток; З. Експертна діяльність.

Відповідно до виокремлених функцій сформульовано низку компетентностей, якими майбутні доктори філософії оволодівають через такі «надбання»: знання, уміння і навички, комунікація, відповідальність і автономія. Зазначено, що науково-педагогічний працівник закладу вищої освіти має засвоїти компетентності А (А1, А2, А3), Б (Б1, Б2, Б3), В (В1, В2), Г (Г1, Г2), Д (Д2), Е (Е1), Є (Є1, Є2), Ж (Ж1) [1].

На прикладі навчальної дисципліни «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи» розкриємо, як узгоджуються теми цієї дисципліни із виокремленими компетентностями викладача закладу вищої освіти (рис. 2).

Із засадничими положеннями *сучасної системи вищої освіти в Україні* аспіранти ознайомлюються на початку вивчення курсу, аналізуючи основні положення закону України «Про вищу освіту» [11], зокрема структуру вищої освіти, а також розвиток вищої освіти України в рамках Болонського процесу (кредитно-модульна система організації навчального процесу, європейська кредитно-трансферна (накопичувальна) система (ЄКТС) та ін.), забезпечуючи таким чином набуття компетентностей А1, Б1.

У процесі опрацювання теми *«Інноваційні підходи до організації навчання у вищій школі»* акцентуємо увагу на сутності поняття «освітній процес у закладі вищої освіти»; розкриваємо функції навчання; характеризуємо основні ланки / етапи процесу навчання; аналізуємо структуру діяльності педагога в навчальному процесі; обґрунтовуємо позицію «суб'єктність студента у процесі навчання / студентоцентроване навчання, збагачуючи таким чином компетентності А1, А2.

Тема *«Компетентнісно орієнтований зміст освіти у вищій школі та способи його реалізації»* сприяє оволодінню здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти низкою компетентностей: Б2, В1, В2, Г1, Г2, Г3, З1, З2 та ін.

Насамперед зосереджуємо увагу аспірантів на компетентнісному підході в освіті як критично важливому. З цією метою диференціюємо поняття «компетенція» і «компетентність», визначаємо їхню структуру, підходи до класифікації.

На основі культурологічної концепції змісту освіти розкриваємо сутність поняття «зміст освіти», його елементи, а відповідно до концепції багаторівневого формування змісту освіти виокремлюємо документи, які реалізують цей зміст, зокрема з'ясовуємо, які вимоги до освітньої програми спеціальності визначає стандарт вищої освіти, яка структура освітньої програми, як пов'язані обов'язкові та вибіркові компоненти освітньої програми з компетентностями і прогнозованими результатами навчання (Г1, Г2, Г3).

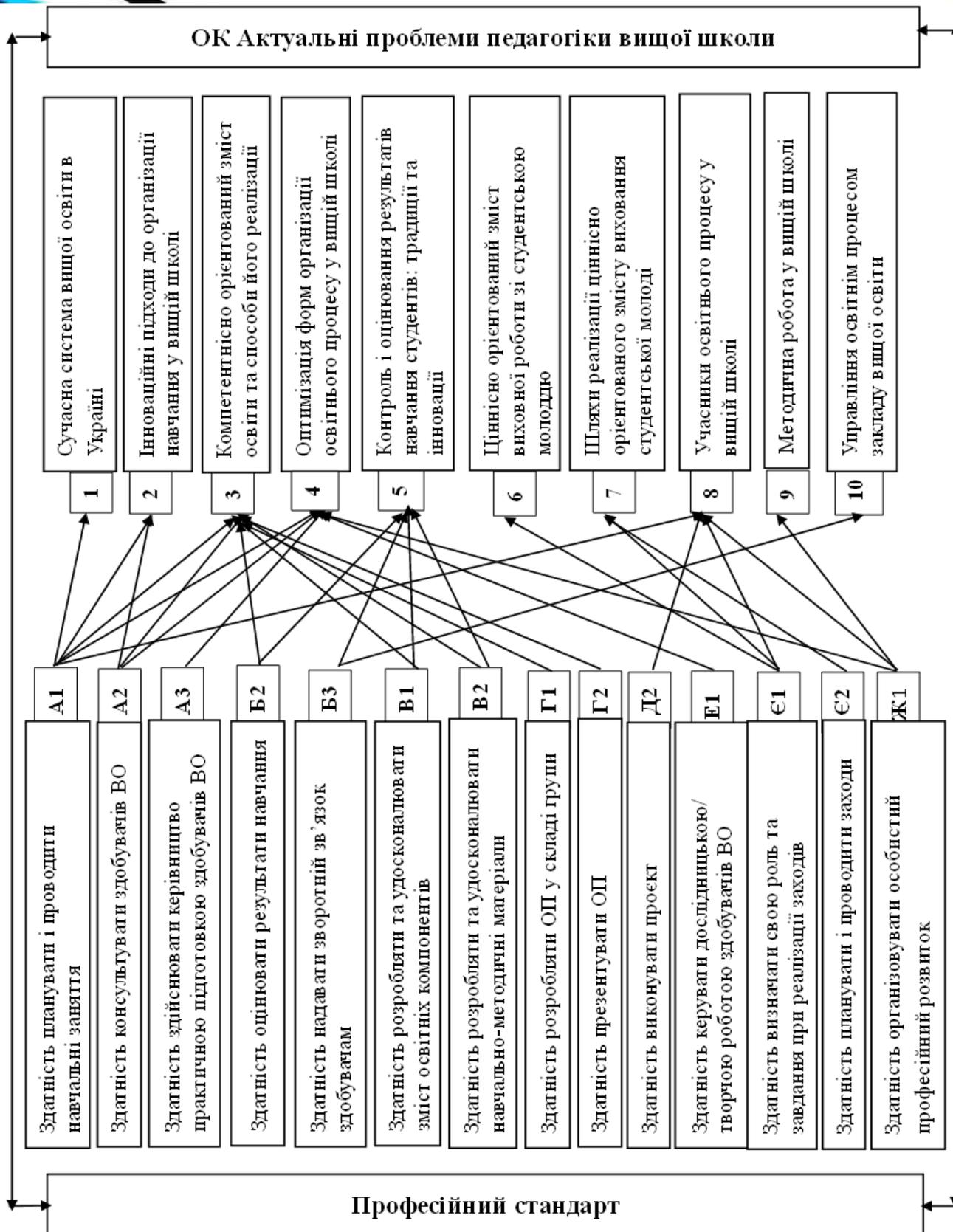

Рис. 2. Взаємовідповідність / взаємоузгодженість компетентностей викладача педагогічного закладу вищої освіти з основними темами освітнього компонента «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи»

Предмет особливої уваги – робочий навчальний план та робоча програма навчальної дисципліни. Шляхом аналізу освітньо-наукової програми «Початкова освіта» третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності А3 Початкова освіта галузі знань А Освіта та освітньо-наукових програм інших спеціальностей, робочого навчального плану, робочої програми навчальної дисципліни «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи», підручників і навчальних / навчально-методичних посібників аспіранти вчать створювати навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів (В1, В2), набувають здатності здійснювати експертну діяльність (З1, З2), оцінювати результати навчання здобувачів освіти (Б2), а розкриття особливостей використання традиційних та інноваційних методів навчання у вищій школі поглиблює здатність планувати і проводити навчальні заняття (А1), консультувати здобувачів вищої освіти (А2).

Компетентності А1, А2, А3 набувають свого подальшого розвитку у процесі роботи над темою «*Оптимізація форм організації навчального процесу у вищій школі*». Майбутні доктори філософії диференціюють основні форми здобуття освіти у закладах вищої освіти (інституційна – очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева – та дуальна), форми організації освітнього процесу (навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи) та види навчальних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні, індивідуальні заняття, консультації), а також формулюють вимоги до їх проведення.

Організація самостійної роботи майбутніх педагогів, науково-дослідна робота студентів – важливі чинники набуття самоосвітньої компетентності, здатності організовувати особистий професійний розвиток (Ж1), керувати дослідницькою / творчою роботою здобувачів вищої освіти (Е1), формувати у студентів ключову компетентність неперервної освіти «навчання впродовж життя». Ґрунтовний аналіз робочої програми навчальної дисципліни, зокрема таких її структурних компонентів як «Самостійна робота», «Індивідуальні навчально-дослідні завдання», поглиблюють усвідомлення значущості зазначеного виду діяльності.

Тема «*Контроль і оцінювання результатів навчання студентів: традиції та інновації*» передбачає ознайомлення майбутніх докторів філософії із розвивальною / формувальною спрямованістю контрольної-оцінювальної діяльності викладача / студента у закладі вищої освіти крізь призму академічної доброчесності (Б2); з функціями контролю, видами і вимогами до контролю результатів навчання студентів, методами контролю (у т. ч. позитиви і негативи тестового контролю навчальних досягнень студентів). Аспіранти детально аналізують спеціальні блоки робочої програми навчальної дисципліни: «Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання», «Форми контролю», «Критерії та порядок оцінювання результатів навчання» (В1, В2); звертають увагу на такі елементи як «Критерії оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань», «Розподіл балів, які отримують аспіранти»,

«Шкала оцінювання: національна та ЄКТС»); розглядають можливості надання зворотнього зв'язку, зокрема за допомогою інформаційних-комунікаційних та цифрових інструментів (БЗ).

Ми проаналізували інформаційне наповнення змістового модуля 1 *«Процес навчання у вищій школі та шляхи його модернізації»*. Помітно, що його вміст сприяє формуванню в аспірантів низки компетентностей, пов'язаних першочергово з навчальним / освітнім процесом у закладі вищої освіти, оскільки цьому напрямку діяльності викладача у Професійному стандарті приділяється значна увага.

Другий змістовий модуль присвячений *ціннісному підходу до виховання студентів у закладі вищої освіти*, який охоплює такі теми: *«Ціннісно орієнтований зміст виховної роботи зі студентською молоддю»*, *«Шляхи реалізації ціннісно орієнтованого змісту виховання студентської молоді»*, а відтак забезпечує набуття аспірантами компетентності Є2 – здатності проводити різноманітні заходи (у т. ч. виховні). Майбутні доктори філософії аналізують основні напрями змісту виховання майбутніх педагогів: розумове, моральне (особливий акцент робимо на національно-патріотичному вихованні), трудове, фізичне та естетичне; поглиблюють розуміння теоретичних основ організації виховного процесу: ціннісний підхід до виховання як концептуальна основа організації виховного процесу в закладі вищої освіти; ціннісні орієнтири шкільної освіти; поняття процесу виховання, його особливості; етапи процесу виховання, самовиховання як найвищий етап процесу виховання, студент як суб'єкт виховного процесу.

Третій змістовий модуль *«Організація роботи закладу вищої освіти»* інтегрує матеріал про учасників освітнього процесу закладу вищої освіти; методичну роботу у вищій школі; управління освітнім процесом закладу вищої освіти. Аспіранти аналізують категорії *учасників освітнього процесу вищої школи*; розкривають основні посади, права та обов'язки наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників. На основі характеристики основних видів науково-педагогічної діяльності (навчальна, методична, наукова, організаційна) здобувачі доктора філософії складають портрет / професіограму сучасного викладача закладу вищої освіти, акцентуючи увагу на важливості інноваційного підходу до виконання трудових функцій (Д2, Д4).

Серед учасників освітнього процесу чільне місце займають здобувачі вищої освіти. Студент як суб'єкт навчання і виховання, права та обов'язки студентської молоді, вікові й індивідуальні особливості студентів, типологія сучасного студентства, саморозвиток і самовдосконалення майбутнього фахівця у контексті вимог професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» – така інформація збагачує низку професійних компетентностей аспіранта: А1, Є1, Ж1 та ін.

Методична робота у вищій школі – це матеріал не лише про функції, зміст, напрями, форми та керівництво методичною роботою у вищій школі;

підкреслюється роль самоосвітньої діяльності викладача, його вміння працювати з інформацією, представленою у різних формах (Ж1, З1); значущість проблеми «навчитися вчитися» [12].

Завершує зазначений курс тема «Управління освітнім процесом закладу вищої освіти», де аналізується державна політика України в галузі вищої освіти; розглядається заклад вищої освіти як суб'єкт управлінської діяльності, його основні завдання, принципи діяльності, права та обов'язки; структурні підрозділи та структура управління закладом вищої освіти. А завершує тему інформація про студентське самоврядування, яка наочно демонструє позицію «студент як суб'єкт освітнього процесу закладу вищої освіти» (БЗ, З2).

Паралельно із вивченням теоретичних положень цієї навчальної дисципліни аспіранти ознайомлюються із практикою їх реалізації в освітньому процесі закладу вищої освіти (у нашому випадку – Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка): аналізують освітні програми спеціальностей, навчальні плани, важливі нормативні документи («Положення про організацію освітнього процесу» (2025) [13], «Положення про систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти» (2025) [14] та ін.); рефлексують студентський досвід.

Ми проаналізували зміст освітнього компонента професійної підготовки докторів філософії «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи» крізь призму професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти». Аналіз засвідчує, що зміст цієї навчальної дисципліни корелює із вимогами зазначеного нормотворчого документа, а відтак забезпечує набуття аспірантами компетентностей, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Додамо, що, окрім зазначеного освітнього компонента, у якому компетентності викладача закладу вищої освіти найбільш увиразнені, ці «надбання» аспіранта інтегровані в інші освітні компоненти, зокрема «Сучасні інформаційні технології в науково-дослідній роботі» (Г2, Е1, Ж1), «Технології початкової освіти» (А1, Б2, Б3), «Дидактика початкової освіти: традиції та інновації» (А1, Б1, Б2, В1, В2). З іншого боку, суттєво збагачують палітру компетентностей науково-педагогічного працівника обов'язкові освітні компоненти загальної підготовки: «Організація науково-педагогічної діяльності» (Е1, Ж1, Ж3, З1), «Професійно орієнтоване спілкування (англійською / німецькою / французькою мовою)» (Г2, Д1, Д3, Є1), «Академічне письмо (англійською / німецькою / французькою мовою) для докторських студій» (Д3), «Філософія: історико-філософські та сучасні смислові параметри знання» (Ж1), а також навчально-педагогічна практика.

Висновки. Таким чином, модернізація змісту підготовки майбутніх викладачів у педагогічних закладах вищої освіти має відбуватися шляхом запровадження професійно орієнтованих освітніх компонентів (наприклад, «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи»), які забезпечують набуття аспірантами програмних результатів навчання, корелюють із вимогами

професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти», а інші освітні компоненти, спрямовані на формування здатностей педагога-дослідника і фахівця зі спеціальності, мають доповнювати викладацький / педагогічний «потенціал» цієї підготовки. Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у дослідженні наступності між другим (магістерським) і третім (освітньо-науковим) рівнями вищої освіти у змісті підготовки майбутніх викладачів у педагогічних закладах вищої освіти.

Література:

1. Професійний стандарт «Викладач закладу вищої освіти» (2024). URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466>
2. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024). URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
3. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (2022). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/06/07/013-Pochatkova.osvita.dok.filos-525-06.06.2022.pdf>
4. Радкевич В. О. Професійна компетентність. *Енциклопедія освіти* / гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало та ін. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ: Юрінком Інтер, 2021. С. 811.
5. Чернякова Жанна. Формування дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії у процесі докторської підготовки. *Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа»*: монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. С. 465–489. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%97%D1%8F_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0_16.05.2021%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB.pdf
6. Плохута І. С. Розвиток діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки: дис... д-ра філос.: 011 Освітні, педагогічні науки / Національний університет оборони. Київ, 2023. 331 с. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/rkr-dis-25-11.pdf>
7. Поліщук Д. В. Структурально-критеріальний аналіз професійно-педагогічної компетентності майбутніх докторів філософії всіх спеціальностей підготовки в умовах технічного університету. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 6 (225). С. 52–58. URL: <https://isp.pano.pl.ua/issue/view/19914/13433>
8. Соломаха С. О. Концептуальні основи оновлення змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів у педагогічних закладах вищої освіти на компетентнісних засадах. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 6 (225). С. 11–15. <https://isp.pano.pl.ua/issue/view/19914/13433>
9. Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2024). URL: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2024/Polozhennja_pro_pidh_PhD_d.n.pdf

10. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-п>
11. Закон України «Про вищу освіту» (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
12. Оклі Барбара. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. Артем Замоцний. 7-ме вид. Київ: Наш формат, 2024. 272 с.
13. Положення про організацію освітнього процесу: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (2025). URL: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2024/Polozhennia_pro_orhanizatsiiu_osvitnoho_protseesu.pdf
14. Положення про систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (2025) URL: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2024/Polozhennja_pro_sistemu_otsinjuvannja.pdf

References:

1. Profesiynyi standart «Vykladach zakladu vyshchoi osvity» (2024). [9. Professional standard «Teacher of a higher education institution»]. <https://mon.gov.ua/> Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466> [in Ukrainian].
2. Profesiynyi standart «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity» (2024). [Professional standard «Teacher of a general secondary education institution»]. <https://register.nqa.gov.ua/> Retrieved from https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf [in Ukrainian].
3. Standart vyshchoi osvity za spetsialnistiu 013 Pochatkova osvita haluzi znan 01 Osvita / Pedahohika dlia tretogo (osvitno-naukovoho) rivnia vyshchoi osvity (2022). [Standard of higher education in the specialty 013 Primary education of the field of knowledge 01 Education / Pedagogy for the third (educational and scientific) level of higher education]. <https://mon.gov.ua/> Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/06/07/013-Pochatkova.osvita.dok.filos-525-06.06.2022.pdf> [in Ukrainian].
4. Radkevych V. O. (2021). Profesiina kompetentnist [Professional competence]. *Entsyklopediia osvity – Encyclopedia of Education*. (pp. 811). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
5. Cherniakova Zhanna. (2021). Formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh doktoriv filosofii u protsesi doktorskoi pidhotovky [Formation of research competence of future doctors of philosophy in the process of doctoral training]. *Teorii ta tekhnolohii innovatsiinoho rozvytku profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia v konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola» – Theories and technologies of innovative development of professional training of future teachers in the context of the concept of «New Ukrainian School»* (pp. 465–489). Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka. Retrieved from https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%97%D1%8F_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0_16.05.2021%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB.pdf [in Ukrainian].
6. Plokhuta I. S. (2023). Rozvytok diahnostuvalnoi kompetentnosti u maibutnikh doktoriv filosofii v protsesi osvitno-naukovoi pidhotovky: [Development of diagnostic competence in future doctors of philosophy in the process of educational and scientific training]. PhD's thesis. Kyiv. Retrieved from <https://nuou.org.ua/assets/documents/rkr-dis-25-11.pdf> [in Ukrainian].
7. Polishchuk D. V. (2025). Strukturalno-kryterialnyi analiz profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh doktoriv filosofii vsikh spetsialnostei pidhotovky v umovakh tekhnichnoho universytetu. [Structural and criterion-based analysis of professional and pedagogical

competence of future doctors of philosophy of all specialties of training in the conditions of a technical university]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – The image of a modern teacher*, 6 (225), 52–58. Retrieved from <https://isp.pano.pl.ua/issue/view/19914/13433> [in Ukrainian].

8. Solomakha S. O. (2025). Kontseptualni osnovy onovlennia zmistu psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh vykladachiv u pedahohichnykh zakladakh vyshchoi osvity na kompetentnisnykh zasadakh [Conceptual foundations for updating the content of psychological and pedagogical training of future teachers in pedagogical institutions of higher education on a competency-based basis]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – The image of a modern teacher*, 6 (225), 11–15. Retrieved from <https://isp.pano.pl.ua/issue/view/19914/13433> [in Ukrainian].

9. Polozhennia pro pidhotovku здобувачив vyshchoi osvity stupenia doktora filosofii ta doktora nauk v aspiranturi ta doktoranturi Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka (2024). [Regulations on the training of candidates for the degree of Doctor of Philosophy and Doctor of Science in postgraduate and doctoral studies at the Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University]. <https://tnpu.edu.ua/> Retrieved from https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2024/Polozhennja_pro_pidh_PhD_d.n.pdf [in Ukrainian].

10. Poriadok pidhotovky здобувачив vyshchoi osvity stupenia doktora filosofii ta doktora nauk u zakladakh vyshchoi osvity (naukovykh ustanovakh) (2023). [Procedure for training candidates for the degree of Doctor of Philosophy and Doctor of Science in higher education institutions (scientific institutions)]. <https://zakon.rada.gov.ua/> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-p> [in Ukrainian].

11. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (2014). [Law of Ukraine «On Higher Education»]. <https://zakon.rada.gov.ua> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

12. Okli Barbara. (2024). *Navchytysia vchytysia. Yak zapustyty svii mozok na povnu [Learn to learn. How to get your brain working at full capacity]*. (Artem Zamotsnyi, Trans). Kyiv: Nash format [in Ukrainian].

13. Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu: Ternopilskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka (2025). [Regulations on the organization of the educational process: Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University]. <https://tnpu.edu.ua/> Retrieved from https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2024/Polozhennja_pro_orhanizatsiiu_osvitnoho_protsesu.pdf [in Ukrainian].

14. Polozhennia pro systemu otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen здобувачив vyshchoi osvity: Ternopilskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka (2025). [Regulations on the system of assessing academic achievements of higher education applicants: Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University]. <https://tnpu.edu.ua/> Retrieved from https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2024/Polozhennja_pro_systemu_otsinjuvannja.pdf [in Ukrainian].